

ИЗВЕШТАЈ

о раду Центра за научноистраживачки рад САНУ и Универзитета у Крагујевцу у 2021. години

Посета Извршног одбора САНУ

Извршни одбор САНУ у саставу: академик Владимир Костић, председник, академик Зоран Поповић, потпредседник, академик Зоран Кнежевић генерални секретар, академик Стеван Пилиповић, председник Огранка САНУ у Новом САНУ, академик Милорад Митковић, в.д. председника Огранка САНУ у Нишу и др Бојан Бугарчић, управник послова посетили су Центар САНУ и Универзитета у Крагујевцу, 18. марта. У име Универзитета у Крагујевцу састанку су присуствовали: проф. др Ненад Филиповић, ректор, проф. др Владимир Ранковић, проректор, проф. др Весна Ранковић, проректор, проф. др Драган Ђурчић, проректор и Марко Лукић, генерални секретар.

Повод посете је обострана жеља оснивача Центра, САНУ и Универзитета у Крагујевцу да се унапреди рад Центра САНУ, нарочито подстицањем разноврсних програма развоја научних области које се не проучавају на Универзитету у Крагујевцу, као и да се створе услови за прерастање Центра у Огранак САНУ. Чланови ИО САНУ посетили су просторије Центра у Легату Николе Коке Јанковића, које су опремљене заједничким средствима САНУ и Универзитета у Крагујевцу и обишли су изложбenu поставку Легата.

Издавачка делатност

I Објављен је зборник: „Осамдесет година од избијања Другог светског рата на простору Југославије и страдања града Крагујевца: нови помаци или ревизије историје”. Зборник садржи реферате са истоименог научног скупа одржаног 25. маја 2021. и објављен је у сарадњи са Институтом за новију историју Србије. Штампање Зборника финансијски је подржало Министарство просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије.

II Отпочеле се припреме за штампање зборника: ”Драгослав Срејовић и мултидисциплинарност”, који садржи реферате са истоименог научног скупа одржаног 29. новембра 2021. године.

Научни и стручни скупови

I Научни скуп „Осамдесет година од избијања Другог светског рата на простору Југославије и страдања града Крагујевца: нови помаци или ревизије историје“, одржан је 25. маја у свечаној сали Универзитета у Крагујевцу, у организацији Центра САНУ и Института за новију историју Србије. Двадесетак историчара и теоретичара из Београда (из Института за новију историју Србије, Института савремену историју, Института за стратешка истраживања, Филозофског факултета), из Крагујевца (Завода за заштиту споменика културе и других истраживача) и Горњег Милановца (Музеја Рудничко-таковског краја) бавили су се темама ревизионизма, геноцида и културе сећања, оценама узрока и последица Другог светског рата и последица окупације, као и темама које реферишу на међународни контекст.

II Свечана академија поводом обележавања јубилеја - 30 година рада

Центра за научноистраживачки рад САНУ и Универзитета у Крагујевцу одржана је у свечаној сали Српске академије наука и уметности, 15. септембра. Скуп је отворио академик Владимир Костић, председник САНУ, а поздравну реч упутио је и проф. др Ненад Филиповић, ректор Универзитета у Крагујевцу. Презентацију о 30 година рада Центра САНУ одржао је академик Милош Ђуран, управник Центра.

Уметничким програмом су се оживела сећања на академике које су родом из Крагујевца, или који су својим стваралаштвом везани за Крагујевац. Александар Ружичић, виши уметнички сарадник Филолошко-уметничког факултета у Крагујевцу, на флаути је извео композицију академика Љубице Марић под називом „Песма“ и композицију „Балада“ академика Енрика Јосифа. Званични део програма крунисан је речима академика Драгослава Срејовића, Андреја Митровића и Војислава Ђурића, у интерпретацији студената Факултета драмских уметности из Београда.

У холу испред свечане сале САНУ постављена је изложба издавачке делатности Центра САНУ, као и пар уметничких дела академика Николе Коке Јанковића и академика Владимира Величковића.

III Представљање најбољих пројеката одабраних на конкурс за младе научнике и уметнике Универзитета у Крагујевцу за школску 2021/22. годину, одржано је 27. септембра у свечаној сали Универзитета у Крагујевцу.

Центар САНУ и Универзитет у Крагујевцу покренули су Програм финансирања научноистраживачких односно уметничких пројеката младих истраживача и уметника Универзитета у Крагујевцу за школску 2021/22. годину, који је формиран на основу средстава САНУ и средстава Универзитета у Крагујевцу. Рецензенти, из реда чланова САНУ и професора Универзитета у Крагујевцу, оцењивали су пристигле пријаве, које су испуниле конкурсне услове и донели одлуку да се подржи финансирање по једног пројекта у сваком од пет истраживачких поља. Руководиоци најбољих пројеката су представили садржаје својих пројеката, и то:

1. Др Мирјана Радовановић, доцент Агрономског факултета у Чачку представила је одабрани пројекат из области техничко-технолошких наука; *Назив пројекта:* „Потенцијал локалних генотипова тикве и ораха у Централној и Западној Србији за добијање хладно пресованих уља – ХУГЕОРТИК“.
2. У име др Андреја Мићовића, ванредног професора Факултета за угоститељство и туризам у Врњачкој Бањи, руководиоца пројекта, одабрани пројекат за област друштвено-хуманистичких наука представила је др Данијела Пантовић, чланица пројектног тима; *Назив пројекта:* „Врњачке виле као чувари културног наслеђа ReVillas“.
3. Др Милена Вукић, научни сарадник ПМФ-а, представила је одабрани пројекат за област медицинских наука; *Назив пројекта:* „Епигенетски потпис COVID-19: Алел-специфична и глобална метилација као детерминанте тежине и исхода болести - EPIGENOVID -19“.
4. Др Јована Радовановић, ванредни професор Филолошко-уметничког факултета у Крагујевцу, представила је одабрани пројекат за област уметности; *Назив пројекта:* „Простор – звук – конструкција – ПроЗвук“.
5. Др Владимир Петровић, доцент ПМФ-а (Институт за хемију), представио је одабрани пројекат за област природно-математичких наука; *Назив пројекта:* „*In silico* дизајн потенцијалних антивирусних пиразолонских агенаса: S и M_{pro} протеини вируса SARS-CoV-2 као циљне мете -PyrAnt“.

О циљу и карактеру Програма финансирања говорили су: академик Милош Ђуран, управник Центра и проф. др Ненад Филиповић, ректор. У завршној речи, младим

научницима и уметницима Универзитета у Крагујевцу и осталим учесницима промоције обратио се академик Зоран Поповић, потпредседник САНУ.

IV Трибина „Драгослав Срејовић: мислилац отвореног ума“ организована је у Народном музеју у Чачку, 8. октобра, поводом обележавања 90 година од рођења академика Драгослава Срејовића. На трибини којом је Центар наставио неговање континуитета сећања на једног од оснивача и првог управника Центра, говорили су: академик Видојко Јовић, геолог и др Мирослав Лазић, археолог. Трибину је отворила Делфина Рајић, директор Народнoг Музеја Чачак.

V Међународни научни скуп „Драгослав Срејовић и мултидисциплинарност“ одржан је поводом 90 година од рођења и 25 година од смрти академика Драгослава Срејовића, на дан његове смрти 29. новембра, у свечаној сали Универзитета у Крагујевцу, а у сарадњи са Заводом за заштиту споменика културе Крагујевац. Реч је о петом по реду научном скупу који организује Центар САНУ у Крагујевцу, у оквиру Меморијала Драгослава Срејовића. Меморијал Драгослава Срејовића је установљен у његовом родном граду, у знак сећања на једног од оснивача и првог управника Центра.

Поздравни говор на отварању научног скупа одржали су: академик Милош Ђуран, управник Центра, проф. др Ненад Филиповић, ректор, Ненад Карамиджковић, директор Завода, мр Миљан Бјелетић, градски већник за културу. Скуп је својим присуством увеличао и академик Владимир Костић, председник САНУ који је истакао важност одржавања континуитета сећања на корифеје наше науке и културе, а посебно на Драгослава Срејовића, као једног од најистакнутијих.

Пленарну беседу о животу и делу академика Драгослава Срејовића одржао је академик Видојко Јовић. Скуп је био хибридног карактера, а реферате на скупу изложило је 30 учесника из Србије, Хрватске, Словеније, Велике Британије, САД и Израела.

Предавања/промоције књига

I Промоција зборника „Од престонице до индустријског центра Србије – Крагујевац средином 19. века“, који је објавио Центар крајем 2020. године, одржана је у Музеју рудничко-таковског краја у Гоњем Милановцу, 22. априла, а у склопу обележавања Дана општине Горњи Милановац и годишњице подизања Другог српског устанка у Такову. На промоцији су говорили: проф. др Весна Ранковић, проректор Универзитета у Крагујевцу, др Александра Вулетић, виши научни сарадник Историјског института из Београда и Александар Марушић, виши кустос историчар, директор Музеја. На отварању скупа говорили су: академик Милош Ђуран, управник Центра, проф. др Ненад Филиповић, ректор, мр Миљан Бјелетић, градски већник за културу и др Миле Бјелајац, директор Института за новију историју Србије. У уметничком делу програма наступиле су проф. Марина Трајковић – Бицовски, сопран, и проф. Сања Вукосављевић - Миленић, пијанисткиња, које су извеле дела композитора који су се бавили ратним темама: Војне Нешић, Милоја Милојевића и Милана Пребанде.

II Књига „Хемијске приче из царства биљака“ чији су аутори: академик Иван Гутман, проф. др Горица Ђелић и академик Владимир Стевановић промовисана је у свечаној сали Универзитета у Крагујевцу, 19. маја. Научно-популарну књигу „Хемијске приче из царства биљака“ објавио Центар средином 2020. године и на њеној првој промоцији, одржаној на Универзитету у Крагујевцу, поред аутора књиге, говорио је и академик Милош Ђуран, управник Центра.

III У оквиру програма „Сусрети са ствараоцима“ 28. маја у Универзитетској галерији у Крагујевцу, гостовао је академик Горан Петровић, књижевник. У разговору са др Чаславом Николићем, професором Филолошко-уметничког факултета, говорило се о неким важним аспектима поезике књижевног стваралаштва академика Горана Петровића и он је прочитао приче из циклуса *Приче о мерама*. Уводну реч на трибини дао је академик Милош Ђуран, управник Центра.

IV Академик Радоје Чоловић одржао је предавање: „Академик Владан Ђорђевић (1844-1930) – оснивач Српског друштва Црвеног крста“, 8. јуна у Свечаној сали Универзитета у Крагујевцу. Предавање је одржано као наставак обележавања године сећања на Владана Ђорђевића, којој је САНУ посветио 2020. годину, обележивши 90 година од његове смрти.

У свом предавању, академик Радоје Чоловић, председник Српског лекарског друштва и председник Организационог одбора за обележавање године др Владана Ђорђевића посебно се осврнуо на сегменте из живота овог националног великана који су везани за Крагујевац и околину.

V Први и други том „Речника појмова ликовне уметности и архитектуре“ и монографија „Традиционално архитектонско наслеђе у региону Старе планине – архитектура која нестаје“ промовисани су у Легату Николе Коке Јанковића, 14. октобра у организацији Центра и Народног музеја у Крагујевцу. На промоцији су говорили: академик Милан Лојаница, секретар Одељења ликовне и музичке уметности САНУ, др Љиљана Стошић, научни саветник Балканолошког института САНУ и др Горица Љубенов, професор Архитектонског факултета у Београду. Публикацију „Традиционално архитектонско наслеђе у региону Старе планине – архитектура која нестаје“ представила је др Горица Љубенов, ауторка монографије.

VI Промоција научног зборника „Сто година часописа *Зенит* (1921-1926- 2021)“, одржана је у Универзитетској галерији, 17. новембра у сарадњи са Галеријом РИМА из Крагујевца, која је издавач зборника. Представљање ове референтне научне публикације и капиталног издања, уприличено је у години великог јубилеја – стогодишњице од покретања авангардног часописа *Зенит* и појаве *Зенита* као аутентичне интернационално признате авангардне појаве са југословенских простора.

Након поздравне речи, коју је упутио академик Милош Ђуран, основне податке о зборнику и авангардном феномену *Зенита* изнела је историчар уметности, кустос Галерије РИМА Невена Мартиновић, која је у зборнику учествовала истовремено као ауторка и сарадница уредника. О *Зениту* је, из угла својих научних студија, говорило троје аутора, од чак 35 аутора научних студија које су објављене у Зборнику: проф. др Дијана Метлић са Академије уметности у Новом Саду, проф. др Јеша Денегри и др Оливера Драгишић, научни сарадник Института за новију историју Србије.

У склопу промоције изложени су репринти свих бројева часописа *Зенит*, које је Народна библиотека издала 2008. године, а који се налазе у фонду Универзитетске библиотеке.

Изложбе и концерти

I Промоција два компакт диска *PASSION&DEVOTION*, проф. Љубише Јовановића, одржана 10. јуна у Универзитетској галерији. Поред проф. флауте Љубише Јовановића, ред. проф. флауте на Факултету музичке уметности Универзитета уметности

у Београдну, на промоцији је говорила Ивана Стефановић, композитор, Љиљана Чанић Крсмановић, уметнички директор музичке издавачке куће „Метрополис“ и Тијана Милојевић, чланица „Метрополиса“. Промовисани компакт диск садржи 16 композиција српских аутора писаних за флауту (Рајка Максимовића, Бранке Поповић, Драшка Ацића, Зорана Христића, Татјане Милошевић, Милана Михајловића, Иване Стефановић и Дејана Деспића).

II Изложба скулптура академика Светомира Арсића Басаре отворена је у Легату Николе Коке Јанковића, у суорганизацији са Народним музејом у Крагујевцу и Галеријом САНУ, 5. новембра. На изложби је приказано 9 скулптура из неколико циклуса на којима је академик Басара радио у периоду од 1998. до 2018. године. Избор радова приредила је Жаклина Марковић, кустос Галерије САНУ, а организацијом изложбе у Легату Николе Коке Јанковића руководила је Катарина Бабић, кустос. Изложбу је отворио академик Милош Ђуран и изложба је била отворена до 6. децембра.